

Fremsat den 24. februar 2022 af Kirsten Normann Andersen (SF) og Karina Lorentzen Dehnhardt (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om anvendelse af testkøbere til kontrol af overholdelse af aldersgrænser ved salg af alkoholprodukter og andre varer med aldersbegrænsninger

Folketinget pålægger regeringen inden udgangen af januar 2023 at fremsætte et lovforslag, der giver Sikkerhedsstyrelsen hjemmel til at benytte sig af testkøbere, de såkaldte mysteryshoppere, til kontrol af overholdelse af aldersgrænserne ved salg af alkohol og eventuelt andre varer med aldersbe-

grænsninger som tobak, spil og medicin. Anvendelsen af mysteryshoppere skal i første omgang være et forsøg over 2 år, der kan klarlægge omfanget af salg til mindreårige og fastlægge, om der er behov for en permanent ordning med unge mysteryshoppere.

Bemærkninger til forslaget

Danske unge drikker mest i Europa. Sådan har det været i flere år, og alkoholforbruget er særlig markant for de unge på 15 år. Det fremgår af tal fra Statens Institut for Folkesundhed, der refererer den seneste WHO-undersøgelse af unges alkoholvaner («Danske 15-årige er stadig europamestre i fuldskab og druk», ugens tal, uge 21, 2020, sdu.dk). Ifølge Statens Institut for Folkesundhed ligger danske børn og unge i midterfeltet i Europa, når de er mellem 11 og 13 år, men i alderen fra 13 til 15 år sker en meget markant ændring, der placerer danske børn og unge som de største forbrugere af alkohol.

Let adgang til køb af alkohol

Det er ulovligt for unge under 16 år at købe alkohol med en alkoholprocent på over 1,2 pct., og man skal være over 18 år for at købe alkohol på over 16,5 pct. Så reglerne burde lægge en dæmper på unges alkoholindtag. Men det er ikke vanskeligt for unge under 16 år at købe alkohol i detailhandelen. I Alkohol & Samfunds rapport om salg af alkohol til mindreårige i 2020 («Solgt ulovligt», Alkohol & Samfund, 2021) redegøres der for et udbredt problem i detailhandelen i Danmark. Unge i 13-årsalderen kan uden problemer købe en øl eller Breezer i de lokale supermarkeder, på tankstationer eller i kiosker. Der er tale om et problem, der ikke er blevet mindre i perioden 2017-2020, hvor undersøgelsen har kørt.

Undersøgelsen er udført ved brug af såkaldte mysteryshoppere, som er unge i alderen 13-17 år, der afprøver, hvor det er muligt at købe alkohol uden at blive bedt om at vise id. Undersøgelsen viste, at de unge mysteryshoppere kun i hvert fjerde tilfælde blev bedt om at vise id.

Kontrol af overholdelse af aldersgrænser i udlandet

I Norge har man i lang tid brugt mysteryshoppere. I perioden fra 2007 til 2019 faldt salget af alkohol til mindreårige fra 40 pct. i 2007 til 18,5 pct. i 2019 («Kontrollrapport 2019 – Resultatene fra mindreåriges forsøk på å kjøpe alkohol i dagligvarebutikker i 2019», Skjenkekontrollen.no).

I Schweiz minder grænserne for salg af alkohol til unge om de danske. Her har man indført kontrol ved mysteryshoppere for at ændre kulturen i forbindelse med salg af alkohol. Det har ført til en markant ændring. I 2000 blev der kontrolleret id i under 4 pct. af salgene til mysteryshoppere. I 2019 blev der bedt om id i 80 pct. af købsituationerne («Solgt Ulovligt», Alkohol & Samfund, 2021). Der kan altså godt gøres noget ved problemet.

Ny ordning i Danmark

I Danmark er det Sikkerhedsstyrelsen, der varetager kontrollen af unges køb af alkohol. Ifølge Sikkerhedsstyrelsens hjemmeside foregår kontrollen på følgende måde: »Tilsynsførende fra Sikkerhedsstyrelsen vil anonymt observere butikker og restaurationer for at se, om der foregår salg til personer, der er under de krævede aldersgrænser. Observationerne vil både foregå inde i butikkerne og udenfor. Derudover bliver det kontrolleret, om der er skiltet korrekt med aldersgrænser og om de ansatte er orienteret om reglerne og deres ansvar ved salg af tobak og alkohol.« («Sådan foregår alderskontrollen», sik.dk).

Erfaringerne fra Norge og Schweiz viser, at der er potentiale til at skærpe kontrollen og påvirke kulturen omkring salg af alkohol. Forslagsstillerne foreslår derfor, at de norske og schweiziske erfaringer overføres til Danmark, så Sikkerhedsstyrelsen får bemyndigelse til at gøre brug af mysteryshoppere. Der er allerede afsat midler til mysteryshoppere i den oprindelige tobakshandlingsplan, så en forsøgsordning kan formodentlig gennemføres inden for denne ramme. Hvis midlerne herfra er afsat til andre formål, foreslås der afsat 5 mio. kr. fra råderummet til et forsøg med ansættelse af mysteryshoppere i regi af Sikkerhedsstyrelsen.

Regeringen pålægges derfor at udarbejde et lovforslag, der i en forsøgsperiode gør det muligt at anvende mysteryshoppere. Regeringen skal indkalde partierne, der støtter beslutningsforslaget, til forhandling om den endelige udformning af ordningen.

Skriftlig fremsættelse

Kirsten Normann Andersen (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om anvendelse af testkøbere til kontrol af overholdelse af aldersgrænser

ved salg af alkoholprodukter og andre varer med aldersbegrænsninger.

(Beslutningsforslag nr. B 118)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.